Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія 1. Фізико-математичні науки
Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. — 2006, № 7.— С. 54–60.

Про загальні властивості груп з умовою сепараторної нормальності

О. О. Одінцова

(Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка)

Анотація. Розглянуті властивості загальні для калсу груп з сепаруючими підгрупами.

Abstract. We obtain the properties of the groups with separating subgroups which are general for all class such groups.

Вивчення груп з умовою сепараторної нормальності (або груп з сепаруючими підгрупами) є природним узагальненням дедекіндових груп (нагадаємо, що групи в яких всі підгрупи нормальні називаються дедекіндовими). У групах з сепаруючими підгрупами умова нормальності накладається не на всі підгрупи, а на деяку вужчу систему підгруп.

Уведемо спочатку необхідні позначення та означення.

Нехай ρ деяка теоретико-групова властивість підгруп групи G. Тоді підгрупу групи G, що має властивість ρ, називатимемо ρ-підгрупою.

Нехай далі ω, τ – деякі теоретико-групові властивості підгруп групи G. Групу G називатимемо $H(\Sigma \setminus \omega S)$ -групою, якщо в ній нормальні всі підгрупи з системи Σ підгруп групи G, що не містяться в деякій власній ω-підгрупі S групи G. При цьому ω-підгрупу S називатимемо $H(\Sigma \setminus \omega)$-сепаруючою підгрупою групи G. Перетин M всіх $H(\Sigma \setminus \omega)$-сепаруючих підгруп групи G називатимемо її $H(\Sigma \setminus \omega)$-сепаратором.

Система Σ підгруп групи G, що розглядається, як правило складається з усіх τ-підгруп групи G.

Будь-яка ω-підгрупа P із $H(\Sigma \setminus \omega S)$-групи G така, що всі підгрупи системи Σ, які не містяться в P, є нормальними в G, називається $H(\Sigma \setminus \omega)$-сепаруючою підгрупою групи G. Зокрема, якщо ω – це властивість "бути власною підгрупою групи", то $H(\Sigma \setminus \omega S)$-групи називатимемо $H(\Sigma \setminus S)$-групами, або, іншими словами, групами з сепаруючими підгрупами відносно системи підгруп Σ.

Коли система Σ складається з власних підгруп групи G, то групу G називатимемо $H(S)$-групою. Якщо ж у групі G нормальними є всі підгрупи з системи Σ, то таку групу називатимемо $H(\Sigma)$-групою.

Уперше поняття $H(\Sigma\setminus\omega)$-сепаруючої підгрупи та $H(\Sigma\setminus\omega)$-сепаратора було введено в роботі С.М.Чернікова [1] у 1973 році. В цій же роботі встановлено, що $H(\Sigma\setminus\omega)$-сепаратор групи G збігається з підгрупою групи, породженою всіма ненормальними підгрупами із системи Σ , також у роботі поставлено загальну задачу опису груп з сепаруючими підгрупами. Тому в подальшому дослідження пішли у напрямку характеризації $H(\Sigma\setminus S)$-груп, де система Σ складається з таких підгруп, що мають конкретну теоретико– групову властивість. Так у роботах Баранніка А.Ф.[2], Кузенного М.Ф. та Семка М.М. [3] вивчалися $H(\Sigma\setminus\omega)$-групи, в яких система підгруп Σ складалась з власних підгруп групи (тобто $H(S)$-групи), у роботі Чечиної Т.Г. [4] – $H(\Sigma\setminus S)$-групи з неодиничним сепаратором, де система підгруп складалася з нециклічних підгруп, у роботах автора [5,6]– групи, в яких відсепарованими були нескінченні нециклічні підгрупи.

У даній роботі розглянуто зальні властивості класу $H(\Sigma\setminus\omega S)$-груп (теорема 1), також встановлено, які класи груп з сепаруючими підгрупами відносно різних систем підгруп збігаються між собою та є ізоморфними класу $H(S)$-груп (теорема 2).

Для встановлення властивостей класу $H(\Sigma\setminus\omega S)$-груп уведемо допоміжні позначення: властивість "бути породженою всіма ненормальними τ-підгрупами групи" позначимо через γ, підгрупу породжену такими τ-підгрупами – через K, а через θ позначимо "властивість бути перетином всіх сепаруючих $H(\Sigma\setminus\omega)$-підгруп групи".

Теорема 1. *Для кожної групи G з класу $H(\Sigma\setminus\omega S)$-груп справедливі наступні твердження:*

1) власна ω-підгрупа групи G, яка є перетином непорожньої множини сепаруючих підгруп групи G або породжується цими підгрупами, також є сепаруючою підгрупою;

2) сепаратор M групи G є однозначно визначеною $H(\Sigma\setminus\omega)$-сепаруючою підгрупою $H(\Sigma\setminus\theta S)$-групи. Він містить $H(\Sigma\setminus\gamma)$-сепаруючу підгрупу K із $H(\Sigma\setminus\gamma S)$-групи G. У разі відсутності τ-підгруп у групі G, вважаємо, що $K=1$. Якщо властивість ω переноситься на підгрупи, то $K=M$. Якщо властивість τ зберігається при спряженні, то $M\lhd G$ та $K\lhd G$;

3) якщо U - підгрупа групи G, яка не міститься в хоча б одній сепаруючій підгрупі групи G і ρ – властивість підгрупи бути перетином деякої τ-підгрупи групи G з підгрупою U, а σ – властивість бути перетином підгрупи U з сепаруючою підгрупою групи G, то U – $H(\Omega\setminus\sigma S)$-група (де система підгруп Ω складається з ρ-підгруп), яка при умові $\tau=\rho$ і $\sigma=\omega$ буде і $H(\Sigma\setminus\omega S)$-групою;

4) якщо N – нормальна підгрупа групи G, яка містить хоча б одну сепаруючу підгрупу групи G, то образи в G/N усіх τ-підгруп X групи G є нормальними підгрупами в фактор-групі G/N. Якщо N належить деякій сепаруючій підгрупі групи G, *то G/N є $H(\Omega \setminus \varphi S)$ -групою, де система Ω складається з образів NX/N у фактор-групі G/N усіх τ-підгруп X групи G, а φ – властивість бути образом ω-підгрупи групи G;*

5) якщо S_1 – власна підгрупа групи G, що містить деяку сепаруючу підгрупу групи G, тоді G – $H(\Sigma \setminus S_1)$-група;

6) якщо властивість τ переноситься на всі надгрупи групи G та N – τ-підгрупа групи G, що не міститься в сепараторі M чи, принаймі, $N \not\subset K$, то $N \triangleleft G$ та G/N – дедекіндова група.

Доведення. Нехай G– $H(\Sigma\setminus\omega S)$-група, S – її власна ω-підгрупа, що є перетином або породженням непорожньої множини сепаруючих підгруп S_i, де $i \in I$, та X – деяка τ-підгрупа групи G така, що $X \not\subset S$. Тоді зрозуміло, що знайдеться таке $i_0 \in I$, для якого X не міститься в S_{i_0} , а значить, за означенням $X \triangleleft G$ і твердження 1 доведено.

Припустимо, що τ переноситься на всі надгрупи і N – τ-підгрупа групи G, що не міститься в сепараторі. Тоді $N \triangleleft G$ і довільна підгрупа X групи G, що містить N, є τ-підгрупою в групі G, що не міститься в сепараторі. Звідси випливає, що у фактор-групі G/N нормальні всі підгрупи, а значить, G/N – дедекіндова група. Отже, твердження 6 доведено.

Нехай K – підгрупа, яка має властивість γ (при відсутності таких $K = 1$). Тоді очевидно, що G є як $H(\Sigma \setminus \gamma S)$-, так і $H(\Sigma \setminus \theta S)$-групою. За умовою всі ненормальні τ-підгрупи групи G належать M.

Нехай τ – властивість підгруп групи G, що зберігається при спряженні. Тоді підгрупа K породжується повними класами спряжених в G ненормальних τ-підгруп. Тому $K \triangleleft G$.

Припустимо, що і ω зберігається при спряженні. Тоді для довільного елемента $g \in G$ та для довільної сепаруючої підгрупи S групи G підгрупа S^g буде $H(\Sigma \setminus \omega)$-сепаруючою підгрупою групи G. З цього випливає, що M є перетином повного класу спряжених підгруп групи G, звідси $M \triangleleft G$. Твердження 2 доведено.

При умові твердження 3 підгрупа U містить власну σ-підгрупу S, що є перетином деякої сепаруючої підгрупи групи G з підгрупою U. Але тоді ρ-підгрупа X групи U, яка не міститься в S, не належить також деякій сепаруючій підгрупі групи G та належить деякій τ-підгрупі Y групи G. Але за означенням підгрупа Y нормальна в G, а $U \bigcap Y = X \triangleleft U$. Отже, U – $H(\Omega \setminus \sigma S)$-група і твердження 3 доведено.

Нехай $N \triangleleft G$, і N належить деякій сепаруючій підгрупі S групи $G, X/N$ – образ в G/N деякої τ-підгрупи групи G. Крім того $X/N \not\subset S/N$. Тоді $X \not\subset S$ і, значить, за означенням $X \triangleleft G$. Звідси, $X/N \triangleleft G/N$. Якщо $N \triangleleft G$ та N містить хоча б одну сепаруючу підгрупу (точніше $H(\Sigma \setminus \omega)$-сепаруючу підгрупу) S і NX/N – образ τ-підгрупи X групи G, то при умові $X \leq N$, маємо $NX/N = 1$. При умові $X \not\subset N$ випливає, що $X \not\subset S$ та за означенням $X \triangleleft G$. Отже, $NX/N \triangleleft G/N$. Твердження 4 доведено.

Нехай S_1 – власна підгрупа групи G, що містить сепаруючу підгрупу групи G. Тоді для довільної τ-підгрупи X групи G, що не міститься в S_1, справедливо, що X не належить деякій сепаруючій підгрупі S групи G. За означенням $X \triangleleft G$, а значить, G – $H(\Sigma \setminus S_1)$-група і S_1 – сепаруюча підгрупа групи G. Твердження 5 доведено.

Теорему доведено. □

У наступній теоремі встановлено, які властивості визначають один і той самий клас груп, еквівалентний класу $H(S)$-груп. Повний опис $H(S)$-груп без будь-яких обмежень міститься у роботі [3].

Теорема 2. *Нижче наведені властивості визначають один і той самий клас груп:*

1) G – $H(S)$-група;

2) G – $H(N \setminus S)$-група (в G нормальні всі нільпотентні підгрупи, що не містяться в деякій власній підгрупі S групи G);

3) G – $H(A \setminus S)$-група (в G нормальні всі абелеві підгрупи, що не містяться в деякій власній підгрупі S групи G);

4) G – $H(LC \setminus S)$-група (в G нормальні всі локально циклічні підгрупи, що не містяться в деякій власній підгрупі S групи G);

5) G – $H(MLC \setminus S)$-група (в G нормальні всі максимальні локально циклічні підгрупи, що не містяться в деякій власній підгрупі S групи G);

6) G – $H(C \setminus S)$-група (в G нормальні всі циклічні підгрупи, що не містяться в деякій власній підгрупі S групи G);

7) G – група одного з типів:

а) неодинична дедекіндова група;

б) $G = P \times D$, де D – холлівська періодична дедекіндова підгрупа групи G, P – силовська p-підгрупа групи G, $P = C \cdot B$, де C – нормальна в групі G локально циклічна підгрупа, що містить таку підгрупу $\langle a \rangle$, для якої $|a| = p^\alpha, P' = \langle a^{p^k} \rangle = \langle a \rangle \cap B \leq Z(G), \alpha > k \geq \alpha - k > 0$, $S = (\langle a^{p^m} \rangle \cdot B) \times D, k \geq m > 0$, B – група, що породжується своїми підгрупами $B_i = P' \times \langle b_i \rangle, |b_i| = p^{\beta_i}, i \in I, |I| > 0, P' \triangleleft B$, фактор-група B/P' розкладається в прямий добуток підгруп $B_i/P', k - m + 1 \geq \beta_i > 0$, якщо $p^{k-m+1} = 2$, то $B' = 1, \alpha > 2$.

Доведення. Нехай G – досліджувана група. Тоді за лемою 1.4.1 з [3] випливає еквівалентність властивостей 1 та 6. Очевидно, що з властивості 1 випливає властивість 2, а з 2 – 3, з 3 – 4, з 4 випливає властивість 5. У теоремі 1.4.2 з [3] встановлена еквівалентність властивостей 7 та 1. Для доведення еквівалентності всіх властивостей між собою лишається показати, що з властивості 5 випливає властивість 6.

Нехай у групі G нормальною є будь-яка максимальна локально циклічна підгрупа, що не міститься в деякій власній підгрупі S групи G. Покажемо тоді, що в групі G нормальною є будь–яка циклічна підгрупа, що не міститься в S. За теоремою 1 сепаратор $M = K$, де K – підгрупа групи G, породжена ненормальними максимальними локально циклічними підгрупами, і можна вважати, що сепаруюча підгрупа $S = K$.

Нехай $g \notin K$, покажемо, що $\langle g\rangle \triangleleft G$. Зрозуміло, що в групі G існує така максимальна локально циклічна підгрупа Y, що Y містить $\langle g\rangle$, і за умовою $Y \triangleleft G$. Якщо Y – періодична підгрупа, то всі підгрупи з Y – нормальні в групі G, і значить, $\langle g\rangle \triangleleft G$.

Припустимо, що Y – неперіодична підгрупа. Тоді Y є підгрупою адитивної групи раціональних чисел. Покажемо, що $\langle g\rangle^f = f^{-1}\langle g\rangle f = \langle g\rangle$ для довільного елемента $f \in G$. Нехай f індукує на Y скінченну групу автоморфізмів. Тоді $\langle g\rangle^{\langle f\rangle}$ є нормальним замиканням $\langle g\rangle$ відносно $\langle f\rangle$ та є скінченно породженою підгрупою адитивної групи раціональних чисел. Звідси, $\langle g\rangle^f = \langle u\rangle$, а $f^{-1}\langle u\rangle f = \langle u\rangle$ і, значить, $f^{-1}\langle g\rangle f = \langle g\rangle$.

Припустимо тепер, що f індукує на Y нескінченну групу автоморфізмів. Тоді $Y \cap \langle f\rangle = 1$ і f має нескінченний порядок.

Нехай $f \notin K$. Тоді в групі G існує максимальна локально циклічна підгрупа V, яка містить f і за умовою $V \triangleleft G$. Зрозуміло, що $Y \cap V = 1, [g, f] = 1$, звідси $\langle g\rangle^{\langle f\rangle} = \langle g\rangle$. Нехай далі $f \in K$ і V – максимальна локально циклічна підгрупа групи G, що містить f. Тепер зрозуміло, що $V \cap Y = 1$. Якщо $V \not\subset K$, то як і раніше, $V \triangleleft G$, $\langle g\rangle^{\langle f\rangle} = \langle g\rangle$. Отже, можна вважати, що $V < K$.

У групі G існує підгрупа $W = Y\lambda V$. Покладемо $a = gf$. Оскільки $f \in K$, а $g \notin K$, то $a \notin K$. Але тоді, як і при умові $f \notin K$, одержимо, що $\langle g\rangle^{\langle a\rangle} = \langle g\rangle$. І знов, $\langle g\rangle^{\langle f\rangle} = \langle g\rangle$. Тобто, завжди $\langle g\rangle^{\langle f\rangle} = \langle g\rangle$. Що й потрібно було довести.

Отже, із властивості 5 випливає властивість 6.

Теорему доведено. □

Використовуючи результати теорем 1 та 2, можна сформулювати наступний наслідок.

Наслідок 1. *Нехай τ – одна з властивостей бути: довільною, циклічною, абелевою, нільпотентною, нескінченною, нециклічною, неабелевою, ненільпотентною, нескінченною нециклічною підгрупою групи G. Тоді справедливі наступні твердження:*

1) неодинична $H(\Sigma)$ - група G є $H(\Sigma\backslash S)$-групою з одиничним сепаратором $M = K$;

2) якщо U – підгрупа $H(\Sigma\backslash S)$-групи, що не міститься в хоча б одній $H(\Sigma)$-сепаруючій підгрупі групи G або, зокрема, $U \not\subset K$, то U – $H(\Sigma\backslash S)$-група;

3) нехай N – нормальна τ-підгрупа $H(\Sigma\backslash S)$-групи G. Тоді якщо $N < K$, то G/N – $H(S)$-група, а при $K < N$ фактор-група G/N є дедекіндовою групою;

4) якщо X – τ-підгрупа $H(\Sigma\backslash S)$-групи G, що не міститься в K, то $X \triangleleft G$, та G/X – дедекіндова група;

5) будь-яка власна підгрупа $H(\Sigma\backslash S)$ - групи G, що містить K, є сепаруючою підгрупою групи G.

Доведення. Нехай G – $H(\Sigma\backslash S)$-група, підгрупа K породжена всіма ненормальними τ-підгрупами групи, і M – сепаратор G. Очевидно, що M містить всі ненормальні τ-підгрупи групи G, а значить, M містить підгрупу K. Нехай X – τ-підгрупа групи G, $X \not\subset K$. Тоді зрозуміло, що $X \triangleleft G$. З цього випливає, що $X \not\subset M$ і $M \leq K$. Отже, $M = K$.

Припустимо, що G – $H(\Sigma)$-група, тобто група, в якій кожна підгрупа з системи Σ є нормальною в групі. Отже, група G не містить ненормальних τ-підгруп, значить, $K = 1$, а тому і $M = 1$. Твердження 1 доведено.

Нехай U – власна підгрупа $H(\Sigma\backslash S)$-групи G, яка не міститься в хоча б одній сепаруючій підгрупі, наприклад, S_1. Тоді можливі випадки:

1. $U \cap S_1 = 1$.

2. $U \cap S_1 \neq 1$.

У випадку 1 всі τ-підгрупи групи U будуть нормальними і в групі G, тобто U буде, навіть, $H(\Sigma)$-групою з сепаратором $M = K = 1$. У цьому випадку як сепаруючу підгрупу можна розглядати довільну τ-підгрупу S групи U, тобто U – $H(\Sigma\backslash S)$-група. Випадок 1 розглянуто.

У випадку 2 τ-підгрупа з групи U, яка не міститься в $U \cap S_1$, буде нормальною в G, а відповідно і в підгрупі U. Тобто, за означенням U – $H(\Sigma\backslash S)$-група. Усі випадки розглянуто. Твердження 2 доведено.

Нехай N – нормальна τ-підгрупа групи G. Необхідно встановити, що коли $N < K$, то G/N є $H(S)$-групою, а при $K < N$, фактор-група G/N є дедекіндовою групою.

Якщо G/N – абелева група, то це очевидно.

Припустимо, що G/N – неабелева група. Нехай $N < K$ і τ – це властивість бути довільною, нециклічною, неабелевою, ненільпотентною, нескінченною, нескінченною нециклічною підгрупою групи G. Тоді для довільного елемента $x \in G \setminus K$ підгрупа $\langle x \rangle \cdot N$ буде також τ-підгрупою, причому $\langle x \rangle \cdot N \not\subset K$, а значить, за означенням $\langle x \rangle \cdot N \triangleleft G$. Отже, $\langle x \rangle \cdot N/N \triangleleft G/N$, тобто у фактор-групі G/N нормальними є всі циклічні підгрупи, які не містяться в K/N. У цьому випадку за теоремою 2 G/N – $H(S)$-група.

Нехай далі τ – це властивість бути довільною, циклічною, абелевою чи нільпотентною підгрупою групи G. Тоді за теоремою 2 фактор-група G/N буде $H(S)$-групою, а K/N – власна підгрупа цієї фактор-групи G/N. Якщо X/N – підгрупа групи G/N, що не міститься в сепаруючій підгрупі K/N, то $X \triangleleft G$, а $X/N \triangleleft G/N$. Отже, G/N – $H(S)$-група з сепаруючою підгрупою K/N.

Навпаки, нехай $K \leq N$. Якщо елемент $x \in K$, то $x \in N$ та $\langle x \rangle \cdot N/N = N/N \triangleleft G/N$. Нехай $x \notin N$, тоді коли властивість τ – це властивість бути довільною нециклічною, неабелевою, ненільпотентною, нескінченною чи нескінченною нециклічною підгрупою групи G, то підгрупа $N\langle x \rangle = X$ буде τ-підгрупою групи G, що не міститься в K. Звідси, $X \triangleleft G$, а тому $X/X \triangleleft G/X$ – дедекіндова група. Якщо τ – властивість бути: циклічною, абелевою чи нільпотентною підгрупою, то знов за теоремою 2 G

$-H(S)$-група. Але тоді для довільного елемента $x \in G\mathbb{N}$ маємо, що $\langle x\rangle \lhd G$, а значить, групи G/K і G/N – дедекіндові групи. Твердження 3 доведено.

Нехай X – τ-підгрупа групи G, що не міститься в K. Оскільки раніше було встановлено, що $M = K$, то $X \not\subset M$. З означення сепаратора випливає, що $X \lhd G$. Якщо $X \cap K \neq 1$, то у цьому разі або $K < X$ і за попереднім пунктом G/X – дедекіндова група, або $K \not\subset X$. Тоді для довільного елемента $x \in K$ маємо, що $\langle x\rangle X \not\subset K$, причому за доведеним $\langle x\rangle X/X \lhd G/X$. Отже, G/X – дедекіндова група. Аналогічно, коли $X \not\subset K$, одержимо, що $\langle x\rangle X/X \lhd G/X$. Отже, G/X – дедекіндова група. Твердження 4 доведено.

Нехай X – довільна власна підгрупа $H(\Sigma \setminus S)$-групи G, що містить K. Оскільки $M = K$, то X містить M-сепаратор групи G. За означенням X – сепаруюча підгрупа з групи G. Твердження 5 доведено.

Наслідок доведено. $\square$

Література

[1] *Черников С.Н.* Группы, имеющие сепарирующие подгруппы// Группы с заданными свойствами подгрупп: Сб.научн тр.- К.: Ин-т математики АН УССР- 1973.- С.6-14.

[2] *Баранник А.Ф.* Обобщение метагамильтоновых групп// Исследование групп по заданным свойствам подгрупп: Сб.научн.тр.- К.: Ин-т математики АН УССР.- 1974.- С.167-198.

[3] *Кузенний М.Ф., Семко М.М.* Метагамільтонові групи та їх узагальнення.- К.: Ін-т математики НАН України, 1996.-232 с.

[4] *Чечина Т.Г.* p-группы, обладающие сепарирующими подгруппами относительно системы инвариантных подгрупп.- К.,1986.- 35с.- Препринт (АН УССР, Ин-т математики; 86.23.).

[5] *Одінцова О.О.* Про один клас сепараторно дедекінових груп// Укр.мат.ж.- 2001.-53, №2.-С.269-273.

[6] *Одінцова О.О.* Про будову неперіодичних груп з сепаруючими підгрупами відносно системи нескінченних нециклічних підгруп// Вісник Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія: фіз.-мат. науки. - К.: КНУ імені Тараса Шевченка.- 2004.- №3.- С.40-48.